

«Bandunar e mai schar dar»

Quels dis ha il fotograf e directur creativ Verner Soler, oriunds da Vrin e dapi 34 onns sesents a Los Angeles, ediu in cudisch voluminus cun fotografias ch'el ha fatg durant 30 onns a Vrin. Las fotografias ein descretas cun texts els treis lungatgs romontsch, tudestg ed engles. «Bandunar e mai schar dar» ei il tetel romontsch dil cudisch ch'ei gest cumpariu tier la Chasa editura rumantscha. Igl autur Verner Soler passenta actualmein sias vacanzas a Vrin. La FMR ha visetau el.

MARTIN GABRIEL/FMR

«Quei ei alla finfinala il V romontsch», di Verner Soler che scriva siu prenum cun in «V» sempel. Tier il Soler ei igl accent sigl «e» svanius. «Quei ei ina consequenza da varga treis decennis els Stadis uni», di Verner Soler. Igl um da 56 onns ei carschius si a Vrin-Dado, dapi 34 onns viva el denton els Stadis uni. El mument eis el turnaus a Vrin per far vacanzas. In tema impurtont entiefer las vacanzas da stad ei per Verner Soler siu niev cudisch «Bandunar e mai schar dar» che schai, il di che la FMR ha entupau Verner Soler, sco bien per stampa sin meisa.

«Home through an Emigrant's Lens»

«Bandunar e mai schar dar» ei il tetel romontsch, «Flüchtige Heimat» il tetel tudestg e «Home through an Emigrant's Lens» il tetel engles dil niev cudisch cun regurdientschas en fotografia e text da Verner Soler. Quei cudisch da 336 paginas ei la Chasa Editura Rumantscha vidlunder da publicar quels dis. Ils texts accumpigonts ein scretts els treis lungatgs engles, tudestg romontsch. Verner Soler di ch'el vegli vender quei cudisch era ell'America. «Il cunteng dil cudisch ei in vegl project da mei. Oriundamein haveva quel num «Visetas a miu vitg» ed orda quei project cun fotografias durant 30 onns hai ussa dau quei cudisch.»

Naven da 1992 entochen 2022

L'emprema dallas 154 fotografias date-scha digl onn 1992 e la davosa ei dil 2022. Verner Soler di en discuors cun la FMR che las fotografias d'aveon 30 onns da Vrin seigien impurtontas per el. Il motiv per siu interess da fotografar siu vitg hagi denter auter da far cun las regurdientschas d'affar che ses geniturs raquintaven la sera da temps vargai en vischnaunca. «Quellas historias han influenzau mei, aschia ch'ellas ein restadas entochen oz. E cul fundus da quellastestonzas persunalas da Vrin, hai jeu fotografau mintg'onn cura ch'jeu turnavel en vacanzas.» Aschia seigi la collezziun da fotografias naschida e carschida. L'idea dil cudisch «Bandunar e mai schar dar» seigi quella da transportar las historias da Vrin ora el mund. Il cudisch seigi era scretts per engles per mussar alla lectura ed al lectur engles che las historias da Vrin seigien silmeins schi impurtontas sco quellastestonzas dil mund mundials.

Inscunter cul mund emoziunal

En siu niev cudisch presenta Verner Soler maletgs autentic d'ina realitad since-ra dil mintgadi en vischnaunca. Ed el fa quei, sco el di sez en discuors cun la FMR, pil vitg da Vrin, per la glieud da lingua tudestga, mo lu era per las Americanas e pils Americans. Igl autur di, ch'el hagi era gia fatg exposiziuns da fotografias da Vrin ell'America. Las fotografias senza text hagian buca purtau igl effect spitgau per quei ch'is Americans cape-schien buc ils maletgs dil mund muntagnard dil Grischun. «Ei drovan texts che declaran las fotografias e raquantan las historias leutier.

Midadas che dattan en egl

«Il meglier ves'jeu las midadas ch'ei ha dau a Vrin cun mirar il progress che l'agricultura ha fatg», di Verner Soler a la damonda co el percepeschi las midadas en siu vitg en tut ils 34 onns ch'el tuorni ina gada per onn per visitar sia famiglia. «Cura ch'jeu sun ius naven igl onn 1990 fageva miu bab aunc fein cucl Aebi cun crutschas. Oz succeda quei tut cun maschinas specialisadas e normalmein, sch'ei fa bial'aura en fetg grond tempo.» In'otra caussa che detti en egl ad el puncto grondas midadas, seigi la digren dalla populaziun. E che quellastestonzas e

Vrin ch'ins enconuschevi pli bau vegnien pli vegls ni ch'els seigien buca cheu pli tuttenina.

La reclama sco existenza

Verner Soler ha luvrau ils davos 25 onns da sia veta tier l'enconuscenta agentura da reclama internaziunala Saatchi&Saatchi a Los Angeles. Leu habitescha el era cun sia famiglia. Els davos dus decennis ha Verner Soler, che ha ina posiziun da menader en sia interpresa, dirigiu la reclama dall'interpresa d'automobils Toyota.

Il pli impurtont project da sia carriera entochen dacheu seigi staus quel cucl auto Tundra. «Igl ei stau mia idea d'em-palar la nav spaziala «Space Shuttle Endeavour» cun il Toyota Tundra per mussar con fermes ch'igl auto ei. Il resun ei staus enorms. E nosa interpresa ha gudignau quater Gold Lions a Cannes per quella lavur.» Sco quei che Verner Soler di, hagi el luvrau quasi di e notg durant sis meins per quei project cul Toyota Tundra. Dasperas ha el era luvrau cun success per la reclama d'auters models dalla marca Toyota, il davos project ei staus l'introduzziun dil legendar «Supra». Sco quei ch'ins sa leger sin la pagina d'internet da Verner Soler hagi el ils davos dus onns menau cun grond success ils teams dils biros da Saatchi&Saatchi a Los Angeles e Dallas.

«Jeu level atgnamein turnar»

«Bandunau Vrin haiel jeu 1990 cun in visum da sis meins ch'jeu haiel saviu prolunghir», raquenta Verner Soler suenter la pintga excursiun el mund dalla lavur. «Mo plaunet hai jeu fitgau pei vi sur ed entschiet ina scolaziun en ina nova direcziun professiunala.» Ed el tradescha era ch'ei hagi dau in mument decisiv per restar pli ditg els Stadis Uni dall'America. «Quei ei stau l'entschatta dils onns 1990 cura ch'jeu haiel survegniu la schinumnada «Green Card», pia la lubientscha da luvrar ella tiara.»

«Clar, ch'jeu laschel encrescher»

«Ina cumproma ch'jeu laschel encrescher per Vrin ei ch'jeu tuornel mintg'onn en vacanzas cheu. In ulteriur mussament ei il cudisch che cumpara proximamein. Clar ch'jeu laschel encrescher per mes geniturs, per mia famiglia e pils da Vrin, di Verner Soler. «Jeu telefoneschel mintga damaun avon ch'ir a luvrar a casa per mirar co ei stetti culs mes enta Vrin.» El discuori aunc savens en sia famiglia da turnar in di suenter la pensiun. Forsa silmeins entochen en Tiaratudestga, la patria da sia consorta Eva-Maria. Els vegnien denton era a risguardar ils interess da lur fegl Nicolas che cumpleneschi siu 20avel onn da naschientscha uonn. «Malgrad l'encarschadetgna sun jeu mai s'enriclaus d'esser ius a sias uras ell'America e d'haver midau dalla professiun da scolast ella branscha dalla fotografia, dil film e dalla reclama.»

Verner Soler tuorna mintg'onn la stad da Los Angeles a Vrin en vacanzas. Dacuort ha la FMR visetau el a Vrin-Dado.

FOTO MARTIN GABRIEL

Verner Soler – da Vrin a Los Angeles

Verner Soler ei naschius igl onn 1968. El ei carschius si a Vrin-Dado en ina famiglia da purs ensem cun duas soras. Cun 16 onns ei Verner Soler sedecidiu da daventar scolast ed ha frequentau il seminari scolastic a Cuera. Anno 1990, pia cun 22 onns eis el sedecidiu da bandunar Vrin, il Grischun e la Svizra en direcziun Stadis uni. Entschiet ha Verner Soler sco collaboratur en ina fatschenta che produceva copias en color per artists che fagevan lur projects sil computer. Anno 1995 a Los Angeles ha Verner Soler survegniu interess da fre-

quentar ina scolaziun sil sector dil film e dalla televisiun alla Universitad dalla California a Los Angeles. Naven da 2001 entochen 2007 ha el absolviu ina scolaziun da fotografia al College Santa Monica. Verner Soler ei maridau cun Eva Maria Soler ch'ei ordiunda dalla Tiaratudestga. Ensem han els il fegl Nicolas che cumplenescha uonn siu 20avel onn da naschientscha. Dapi 25 onns lavura il Lumnezian en ina posiziun da menader tier l'agentura da reclama internaziunala Saatchi&Saatchi a Los Angeles. (fmr/mg)

«Jeu telefoneschel mintga damaun avon ch'ir a luvrar a casa per mirar co ei stetti culs mes enta Vrin.»

Verner Soler, autur dil cudisch «Bandunar e mai schar dar»

Il project da reclama pil Toyota Tundra che trai il Space Shuttle Endeavour ei staus quel che ha purtau grond success a Verner Soler.

FOTO MAD

Impressiuns fotograficas ord il niev cudisch «Bandunar e mai schar dar» da Verner Soler.

FOTOS MAD

Il cudisch «Bandunar e mai schar dar» da Verner Soler ei cumpariu ella Chasa editura rumantscha e sa er vegnir empustaus leu: www.chasaeditura.ch prezzi da CHF 49.00.